

E. O. A. HEDEGAARD: Generalstabens Guidekorps. Et bidrag til Generalstabens og underofficerskorpsets historie. Helsingør, Poul Andersens forlag, 1968. 127 s. Ill. 30,75 kr. Indb. 65,00 kr.

Bogen er opdelt i fem kapitler; disse er: Feltjægerkorpset 1790–1808, Generalstabens Guidekorps 1808–1842, Dessinatørkæden, Perioden 1842–1908 og Perioden 1909–28; kapitlerne er indrammet af forfatterens forord og en epiløg.

Det er naturligt, at forfatteren i det første kapitel beskæftiger sig med Guidekorpsets forhistorie – i første række Feltjægerkorpset, der var udgået fra det i 1785 oprettede Holstenske Jægerkorps, men det er misvisende, når forfatteren side 11 som prins Carl af Hessens indstilling om oprettelsen af et feltjægerkorps anfører samme prins' bemærkninger vedr. Holstenske og Sjællandske Jægerkorps' oprettelse 1785; prinsen skrev, hvad også forfatteren anfører i sit citat, bl. a. »Ich wünschte dass 2 dergleichen Corps . . . das Eine in Seeland . . . liegen, das Andere in Hollstein«. I stedet burde være citeret Binzers »Unvorgreifliche Gedencken über die Einrichtung und der Zweck eines Feldjäger Corps unter dem Befehl eines Generalquartiermeisters« af 16/3 1790 (anført i Lange »Den danske Generalstabs Historie«, 2. hefte, 1889). Heri ville forfatteren også have fundet en naturlig forklaring af eget udsagn (side 9), at der i »1789 tilvejebragtes den første spæde spire til Generalstaben, en institution, der tilsigtede en mere speciel generalstabsuddannelse af de til generalsklassen hørende officerer«. Det var dog ikke generalerne, Binzer tænkte på, men officerer som *hjelper* for generalerne. Ej heller oplysningen side 26 om, at »Feltjægerkorpset deltog i det kortvarige felttog mod Sverige 1788« står til troende; det drejede sig om Holstenske Jægerkorps, der dannede kernen i et nyoprettet Norsk Jægerkorps – og tidspunktet er da også et par år før Feltjægerkorpsets oprettelse. De her påpegede unøjagtigheder i forbindelse med en mindre klar fremstillingsform bevirker, at det indledende kapitel ikke er blevet den nyttige introduktion til hovedemnet, som det burde have været. Det synes i det hele taget, som om forfatteren har haft for travlt med affattelsen af dette kapitel; således giver note 8 ikke oplysning om felttoget 1788 og lejrsmalingerne i 1790'erne, men derimod om »Forberedelserne til og Grundlæggelsen af den med Feltjægerkorpset forbundne Generalstabsskole« (Lange, side 123 ff.). Og når der i forbindelse med A. P. Bernstorffs udenrigspolitik tales om de »nordiske riger« og en »forenet skandinavisk flåde«, vidner udtrykkene om en vis geografisk nonchalance.

Forfatteren har betydelig mere fast grund under fødderne, når han i det næste kapitel beskriver Guidekorpset fra dets oprettelse i 1808 og frem til 1842. Der er blot det kedelige ved det, at korpset kun eksisterede fra 1808 til 1816, idet hærplanen af 1816 opløste enheden som korps. I en fodnote anføres, at »Guidekorps for nemheds skyld vil blive anvendt i resten af fremstillingen« – lad gå med det, men korpsets meget korte officielle levetid gør i nogen grad bogens titel suspect. En enkelt bemærkning i dette kapitel må anholdes. Side 39 anføres, at »Som det var skik i denne periode, var korpsets medlemmer i den første tid efter ankomsten til hovedstaden indkvarteret privat hos borgerne«. Forholdene var i 1808 således, at man i København rådede over 7–8 større kaserneanlæg.

Næste kapitel er helliget dessinatørkæden, der helt op til nutiden har spillet

en stor rolle som værdighedstegn for de i Generalstabens tjenstgørende underofficerer og befalingsmænd af officiantgruppe. Det anføres, at kædens historie er »yderst farverig« – og så afsløres det, at der er meget få realiteter i denne; til gengæld er der spundet en række myter om dens oprindelse, men de har naturligvis også en vis historisk interesse. Forfatteren hælder til den anskuelse, som bygger på en mundtlig overlevering, at kæden oprindelig skænkedes korpset (efter at det var hørt op at eksistere?) af Fr. VI, betalt af »Chatolkassen«; heri ser forfatteren grunden til, at kæden aldrig optræder som normeret genstand. Det forholder sig imidlertid sådan, at der i »Reglement for Mund. og Læder-tøisorter for . . . 12 guider« af 11/11 1842 i en note er anført: »2 Sølvplader, den ene med Vaaben, den anden med Krone og det Kongl. Navnechiffer forgylt, samt en Sølvkiæde, er leverede cengang for alle som Inventarium«. Skulle der mon være nogen sammenhæng mellem denne note og den kendsgerning, at guiderne på bogens fig. 8 først bærer dessinatorøkæde fra 1842?

I det næste kapitel om perioden 1842–1909 behandles en lang række forhold, der angår guiderne i dette tidsrum fra Generalstabens overtagelse af al landmåling og kortudgivelse fra Videnskabernes Selskab i 1843, til man omkring århundredskiftet begyndte kortlægningen af Færøerne, Island og senere Grønland. Denne vældige udvidelse af arbejdsområdet bød naturligvis på spændende arbejdsopgaver, men stillede også betydelige og usædvanlige krav til deltagerne. Det er rigtigt, at forfatteren peger på året som et vendepunkt i guidernes historie, fordi de fra da af tildeltes den mere krævende opgave foruden at rentegne og stikke kortene at udføre detaljmålingen i marken. Det er et broget indhold, læseren præsenteres for i dette kapitel, men efter læsningen heraf forstår man bedre, hvorfor der langt op i vort århundrede blandt hærens underofficerer stod en nimbus omkring guiderne. Det er et godt kapitel, men et par misforståelser hos forfatteren må dog korrigeres. På side 72 anføres, at den gamle tradition, at ældre underofficerer kunne ende deres tilværelse i en stilling i en af de andre etater, var på retur efter 1840; måske skete der en vis opbremsning, men sædvanen var dog temmelig udbredt helt op i vort århundrede. At guiderne nu (efter 1840) ikke mere »kunne lukrere på deres forst- og jagtuddannelse«, er jo en lidt flot bemærkning, da den nævnte uddannelse hørte op i 1808.

I bogens sidste større afsnit kommer forfatteren ind på de uheldige avance-mentsforhold, som Generalstabens underofficerer ramtes af ved gennemførelsen af hærloven af 1909, og han gør meget udførligt rede herfor ligesom for situationen under sikringsstyrken 1914–19. Et opmuntrende og meget påskønnet virke fik Generalstabens officerer og guider ved krigsafslutningen, idet der hurtigt gennemførtes en revision af de mindre tilfredsstillende preussiske landkort over Nordslesvig. Imidlertid lød snart guidernes svanesang, indledt med linieunderofficerskorpsets ophævelse 1922 og afsluttet med Topografisk Afdelings nedlæggelse og oprettelse af Geodætisk Institut 1928.

I en kort epilog betragter Hedegaard guidernes indsats på kortlægningens og korttegningens område i en større sammenhæng ved at nævne Danmark som et af de finest placerede lande i verden m. h. t. kortdækning og -kvalitet.

I tre bilag bringes fortegnelser over Topografisk Afdelings chefer 1842–1928, over Generalstabens kortarbejder 1808–1928 og over Guidekorpsets befalingsmænd ved oprettelsen 1808. Endvidere har bogen en i forhold til sit emne for-

holdsvis omfattende bibliografi og et personregister; dens 87 noter er indpasset efter hvert af de 5 kapitler. En snes velvalgte illustrationer nyder godt af den gode papirkvalitet, og bogen er i det hele et nydeligt stykke typografisk arbejde.

Uanset det forholdsvis svage og mindre klare kapitel om Feltjægerkorpset må det fastslås, at overfenrik Hedegaard, der med stor ihærdighed dyrker historie som noget mere end en hobby, med sin bog har sat guiderne et smukt minde og desuden har ydet et interessant bidrag til Generalstabens og underofficerskorpsets historie.

HELGE KLINT

S. N. MUKHERJEE: *Sir William Jones. A Study in Eighteenth Century British Attitudes to India.* Cambridge South Asian Studies. Cambridge University Press, 1968. viii + 199 s. Ill. 50 sh.

Den monografi over den anglo-indiske dommer og orientalist, Sir William Jones (1746-93), som assistant lecturer i Sydasiens historie i Cambridge, dr. S. N. Mukherjee, har udsendt, tilhører en bestemt genre inden for britisk forskning. Genrens emne er »British attitudes« over for fremmede lande og kulturer; og som et værdifuldt stykke lærdomshistorie følger bogen sig smukt ind i rækken af denne genres værker med historisk, kulturelt og sociologisk sigte. Da »attitude«-begrebet i sig selv er overordentlig bredt, vil bogen med dens noget løse titel måske drage – og derpå skuffe – nogle. I sit forord har forfatteren udtrykkeligt afgrænset sit emne til det rent personal- og åndshistoriske. Den, der søger oplysninger om berøringsfladerne imellem europæisk og indisk kultur og om forholdet imellem de nye magthavere og de forskellige indiske samfundsgrupper, vil derfor stort set gå forgæves. Det er imidlertid enhver historikers ret – og pligt – at afgrænse sin forskning. Ved at koncentrere sig om en enkelt, fremtrædende skikkelse har forfatteren kunnet yde et værdifuldt bidrag til forståelsen af forholdet imellem Europa og de fremmede verdensdele i en tid, hvor købmandens og missionærens rolle som kulturel formidler gradvis blev overtaget af videnskabsmanden.

OLE FELDBÆK

PIERS MACKESY: *The War for America 1775-1783.* London, Longmans, 1964. xx + 565 s. Kort. 60 sh.

Den unge Cambridge historiker Piers Mackesy har specialiseret sig i krigshistorie. Efter en bog om Syvaarskrigen 1756-63 kommer denne om den amerikanske uafhængighedskrig. Det er en formidabelt indsigtsfuld redegørelse for krigens forløb, fra maaned til maaned, fra slag til slag. Han skildrer styrkeforhold, kommandoforhold, forsyningsvanskeligheder, finanser, etc. Men derudover viser bogen sin styrke i udforskningen af samspillet mellem strategi og politik. Her drager han især nytte af sit imponerende personkendskab (hentet fra dagbøger) og sin viden om administrationens forhold. Efter at Frankrig er kommet med i krigen i 1778, Spanien i 1779, og Holland i 1780 faar han lejligh-